

podlosti što lirsku reč bestesno pozuraju i ubrzavaju, tako da one postaju neizglediva ivica očajanja, nemira, bezutrostnosti, izgubljenih konkretnih značenja i savnivosti; što opet ne znači da bi gole pesničko opiranje svetu, u kojem se trpi i trune, ostalo bescijljno, i bezdejno. Jer, tamo gde se ta grozničava melodija Milutina Bojića prekida i gasi, kao da se iz pepela i strave oksidisane mladičke vizije pojavljuje grozničavi, očajnički i autodestruktivni kreščendo Dušana Vasiljeva, nagonskog, usamlijenog deteta koје *peva posle rata*. Peva krvavo i žučno, u nesnosnoj atmosferi i sa visine pesničkog rentgenskog fokusa, poljuljan i bez ljubavi, nesposoban da je generališe i da telom brani...

8. Blagonaklonost sveta, zar je vazda dočekivala stihove Paula Eluarda (Elijara), nežnog Odiseja kome se ni jedno nebo nije ni moglo, ni htelo rugati, niti izlagati ruglu. Iza jedne opore, rdjavo informisane debate o „beat generation“, tipičnog američkog proizvoda koji se zaverio da industrijsko očajanje natpru u samoubilačku majicu Jamesa Deana, bruje mi u ušima, gome me duž ulica, u kiši, stihovi Paula Eluarda, ovi:

*Ove ponoci mi smo bili
ideca jučešnjice
Koja izlaze iz detinjstva dr-
žeci se za ruke
I nismo se našli gotovo pro-
nadjeni prepoznati
I s jutra dobar dan rekoso-
životu
Našem životu nekadašnjem i
fudućem u zajednicom
I svemu čime nas vreme si-
lom natapa...*

9. Na seriju zvonkih, radozalih i gotovo prezbiljnih prikaza pesničkih knjiga kod nas, iz ku-loarskih, kabinskih krtićnjaka demodiranih filozofskih fakulteta, odgovara glas totalne diskriminacije i podsmeha, a sve uime naučnih i naučno-ambicioznih apele, baš zato što tamo, u njihovom kruju i krioci, postječi kontinuiranih naučnosti nema. Glavna zamerka je: da mladi i novinski ponešeni kritičari nemaju ni naučnu aparaturu, ni arkipelj, i da su ogrezi u im-prezizmu.

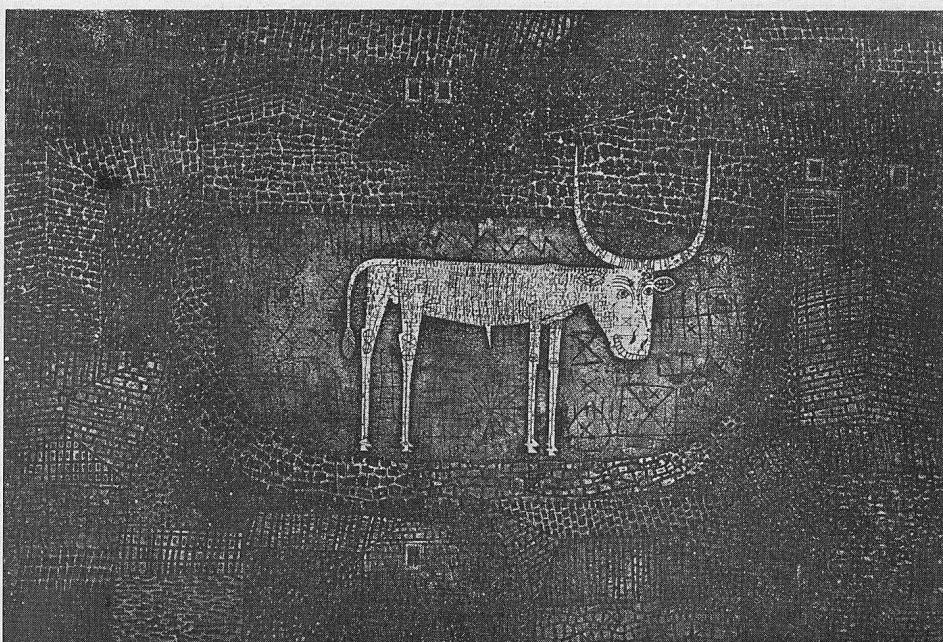
Ali, tisač povike na taj žurnalistički impresionizam krije se ne samo piljarički i kabinetski *impresionizmu*, nego i prigušena mistifikacija jednog skerličevski batagaj pozitivizma, što se odavno uštopovao medju parajućim i eksplozivnim suštinama nestreljivo aktivne književnosti i poetike. U toj zoni kritičke i istorijske književne misli, međutim, nastupaju su i zaostirele se i druge protivrečnosti, kukavici, nespособnosti, odsutnosti i sva-štarske „specijalnosti“, koje su našu književnu nauku načinile olovno teškom i neprozirnom, ne-kriticnom i staticnom, ograničenom i ograničavajućom. Pozvani ved toliko puta, i signalima društvene značitelje više nego štirovačkim dosetkama i impresionističkim replikama, ovi bogomldani profesori, docenti, asistenti i post-diplomci koji se akademski potravljeno ravnaju prema obeshrabrenom i na drugim planovima izričito devalviranoj pozitivizmu, uporno laskaju sebi da je to nijihov marksistički prilog naući i da se, kao takvi, temeljnije bave vrednostima od drskih ili humornih novaka koji su sačešniki impresionistički džambasi i hrušu.

Nesporazumi su to i dalje na dnevnom redu. I za proširen i dnevni red!

10. Fovistički, detinjski veltan-šaung *Dragana Kolundžije*, koga je na jednom djačkom literarnom skupu otkrio Toma Mijović, pre nepunih osam godina (za koje vreme je prvi postao pojам, pa čak i sudba mlade lirike, a drugi, briljantno nesposoban da nadje sklad duhovne i materijalne karijere, otisao iz sedam brda bogu iz ledja, u provinciju), taj, dakle, geografski neuvhvatljivi svet jednog bosanskog seljačeta, još jednom se, u nešto kritijim formama i naraciji, pojavio na horizontu naše lirike, ostavljući bolje i pomalo bolesne pejzaže na kojima se lišće znaji kao pastir, i u kojima nebo miriše na konje,

v. 1961. (Grafenauer i bojić u dobitniku)

Vladimir Makuč (Hugotvorac)

Malo je nerava u tim pejzažima, malo je vazuđušnih retuša, i prešireni simbola, pa ipak oni imaju jak polet mladosti, i „životinjstvo predmladosti“, a poređ u trzaju, gorštaču i divlju signalnost zavičaja koji i ne postoji osim u pesmi, u ludoj potrebi da i pesma ima nekoga, i nešto. Po tragovima konja i kraja, po tragovima sluga i leski, po tragovima sluha i nozdrva obrabruje se prosti reč poezije Dragana Kolundžije, obilistajući prerane izvore i prerane rezultate, posle kojih, ili se silom ponavljaju ažbučna slova, ili se po starim dobrim načinima od pesme pravi radiogram, radiodrama, izbor, prebir itd. Sada je to otvoreni zeleni padobran koji se sve više kaži u zemlji i ka naivnoj spoznaji ljudjavi i smrti, ka malim materijalnim simbolima i ka opipljivoj sveta ali bez mnogo materijalnosti.

Ako mi podje za rukom: dr-
ivo, kamen
Rudina jedna u seni papra-
ti bici
Gaziće me mlade žene, vrstiti
Izgadne koži
I zmija i ptica u meni leći
Iće se.

Ako mi podje za rukom, o
Samo ako mi podje za rukom
Mravlji će leći u naše lepe pes-
me
I čela nijihova bice pe-
[cvetovi...]

11. Tisom započeta lirika Steve Raičkovića kao da preti da se na njoj, polusvensim nekim osmehom ili čak i poricanjem osmeha, završi i utrne. Serije slučajnosti, planjski asocijacije patetično i istovremeno tihu podržavaju ovaj panonski soliloquijum ovaj govor prilagođeni sentimentalni svet šte je ipak prošao kroz čin i mučku stvaranja. Lirika Steve Raičkovića ima nešto od eksplontskih setne slike, ali i nešto od fatalizma na neizmišljenoj obali tisine. Tisine i Tise, kao sadržaja i koga spaša.

12. Tanku svesku pesama Svetu Mandiću što mlidi jaže žive-
ti, sav zgusnut i zarođiven u toj jednostavnoj metafori, kao Dis u svojoj neomedjenoj tamnici, kao Crnjaški u svom defetištičkom slomu, „nežan i pomalo ljubičast i kao prolećan“, — izaziva i nehotice zbrke oko vrednosti, oko nedodlžnosti vrednovanja tih prolećnih, delfinskih sirena, čednih raških andjela, zoografa, slikara, povratnika i stradalnika. Ali, tu tanušnu, prelidanu ljudjavu za prošlost, koja se svodi na duhovnu problematiku freske, ne možemo računati u namerno otkrovenoj, jer ona, ta ljudjav, i neče da bude više no jedna neponištena suza i jedna ultraljubičasta duga

nad zamišljenom i umišljenom mladosti što mlidi jaže da nadje utočište u rečima „pa da začuti“. Neumitno, meteorski, Mandićevu jednostavno samoosećanje, tumaćeno pitomom i svečanom metaforom, nosi nešto od sjaja starih umetnosti i soneta, koji, dolazeći iz velike daljine, kao da dolaze sa druge strane života...

13. Iz preobilja i orakla naivnosti, iz muke stvaranja i obožavanja ukrištenih doživljaja, a sa poletnim brigama da li je „smrtri ostavio žedi za dno idućeg dana“, (ako bi rekao Rastko Petrović), — prozračan i osložen groznicama detinjstva, izlazi i niče mlađi makedonski poet *Radovan Pavlović*, koji se plemenito, neuslijeno, za mene, za nas, pojavio na stranicama ovog lista. Pojavio se bez osobitih veza sa drugima, i bez snobovske rastrojenosti. Prvo kroz demonstro i čudo narodne bajke, na granici njenog lirizma i mudrosti, vizuelnosti i zagonetnosti, a onda sa sve poletnjim, čistijim energijom. Otuda knjiga *Radovana Pavlovića*, „Sušne svadbi i selidbi“, iako prva, iako sva u dahu početka i osvajanja, nosi osobenost litične poešte kulture, i tananost jedne inače punokrvne gradske prirode. Slušajte ovu naivnu fugu, što se uzdiže letom ptica i bezvremenjem gatkama do onog unutrasnjeg pejzaža gde i znanje i slutnje proširuju život!

14. Posle ugašenih semafora košarkaškog šampionata, dok nekako staromodno zvone tramvaji, natopljeni senkama sa Senjaka i dok se nevinost doživljava već vrti pod perima novinara, dočekuju me u stanu, jednolični i ipak duhovni i fluidini stihovi Ivana V. Lalijća. Njihova rimska lokacija i njihova potreba za sve slučanjem zamenju neorealističku viziju južnjačkih gradova, a zatim i njihova pretencija da budu svetla ogledala i da se nasladjuju monotonijom, lišavaju ih literarne novosti i novotvara, ili im daju sigurnost i mudrost koje ovog liricara odavno afirmišu.

Kad se soba razlistava u dvo-
strane ogledala
Što ponavlja jedan pokret,
ili možda boju
Haljine na stolici;
odakle to preobraženje
Sna u sliju sveta što postoji,
(blag, samo za nas,
I jutro spadne s nas kao ka-
lup, već napukao?)

Ponoć, Svetište. Sve dolazi kao more, bez objašnjenja i ljubavi. Ponoć, Maj. Jedno novo jutro če-ka svoje proroke i pesnike.

Milosav Mirković

inko grafenauer

NA TEMU: LJUBAV

*Pod nama u noći je dolina nema.
Samo trava polje čisto i zeleno.
U zvonkom žutom talasu, u peni avgusta
plivaju ptice. Njihova pesma plovi zaneseno*

*sa vetrom. U tom crnom času, kad je ljubav tako pusta
upijamo se u zeleno do samozaborava. Dosad zatajena
bol neka navre na usta.
U oporoj nasladi neka kriknu kao rana.*

MEKOTA

*Sa ovog brda gledam ptice,
dobre čvarke daljina, poslatе
da budu srca u grudima modrine.
Suna poda mnog:
penušava površina bronze.
Leto savija zastavu zelenog lišća.
Sam sam
u vremenu, modrom od mraka.
Pogrljen: nežnost mi približuje ramena
stvorenja od pesama talasavih žita.
Dole su njive otvorene rake jeseni.
Malo puste u tami koja nastaje. U rukama
avgusta knjiga, koju vetrar lista.
(Mekota raste u meni kao planina)*

KASNO LETO, SKORO VEĆ JESEN

*Tu pred mojim očima rude brežuljci,
žito zvoni kao metalni talas
za modrim vratima avgusta.
(Ali sad opet tražim kraj,
gde bi legla moja duša.)*

*Vetrar nadima zastavu žutog lišća
u nepomičnu tišinu.
Kao mala čuda uzleču ptice.
Jesen im
savija let kao srp.
Trave kleče pred niskim vidikom.*

*Ja sam još cvet koji spava u kruj
letnjih časova.
Sad osećam:
žetvena pesma ptica se kao talas
rasteže u mojoj glavi.*

Sa slovenačkog preveli
Gojko JANJUŠEVIĆ i Dejan POZNANOVIĆ

NIKO GRAFENAUER rođen je 6. XII 1940. u Ljubljani. Student je svetske književnosti na ljubljanskom Univerzitetu. Pesme objavljuje u časopisima *Mlada pot*, *Naša slobodnost*, *Nova obzorja*, *Perspektive*.